

Muhulane

Nr 11 (324)

November 2016 (talvekuu)

Muhu leht

*Külavanemate koosolek
Hellamaa küllakeskuses
1. detsembril kell 17.00*

Sügisega nägu

Punane kui musisuu
Punane kui klaasis vein
Kuldne nagu taevaskuu
Kuldne nagu lakas hein

Pime nagu mahajäetud raev
Pime nagu võõras sõna - hate
Rõõmus nagu kiigel laste naer
Rõõmus nagu täpiline kleit

Vali nagu Metsatõllu bass
Vali nagu kurja naise jutt
Vaikne nagu toolil magav kass
Vaikne nagu mulla sees mutt

Kaunis kui kaminas tuli
Kaunis kui kallima naeratus
Ilus kui ojas vee vulin
Ilus kui jagatud armastus

Reelika Randmets

Uksed võiks avada

Muhu südames on valmis uksi avama värske kohaliku lihakraami kauplus ja kohvik. Puudu on vaid inimesed, kes tahaksid töötada lihakaitleluses ja teenindajatel, aga ka keskust juhtida. Vt 26. oktoobri Saarte Hääl.

Hunt sihikul

Hundilaskmise luba anti vaid Muhumaale, kirjutas 6. oktoobri Saarte Hääl. Varasematel aastatel pole Muhus murdmisi esinenud, kuid tänava augusti lõpu seisuga oli neid üheksa.

ISSN 1736-289X

9 771736 289007

Sügisaruanne muuseumist

Kui Muhu Muuseum sai sel aastal uue hoone – Kunstitali, siis Eesti Rahva Muuseum sai endale veel suurema ja moodsama maja. Meie muuseumi töötajatest neli inimest said kutsed selle maja avamisele. Kuna meil on aastaringelt kuus töötajat, siis tegime omavahel nalja, et muhulastel oli niivõrd suur panus ERM-i valmimisse.

ERM-i avamispidustused ei sobinud muuseumiga tutvumiseks. Traditsioonilist eesti etnograafia väljapanekut „Talu elu ilu” oli täiesti võimatu leida, kuna see oli ära peidetud jäätmenäituse taha. Kui see lõpuks sai üles leitud, siis jättis see päris meeldiva mulje võrreldes nn peateemaga „Kohtumised”, mis on vanema külastaja jaoks liiga fragmentaarne ja larmakas.

Tõeliselt meeldiv oli aga näitus „Soome-ugri maailm”, kus oli suudetud luua tõesti omanäoline atmosfäär ja kaduvikku jääva maailma armas/nukker kuvand.

Esimesel oktoobrinädalal käisid Muhu Muuseumi töötajad koos Saaremaa Muuseumiga õppereisil Peterburi muuseumides. Suur aitäh saarlastele reisi organiseerimise eest!

2001. aasta Peterburi külastusega võrreldes oli linn ja selle ümbrus palju uhkemad. Juba enne Peterburi avaldas sügavat muljet mitmetasandiline autotee, millist Eestis ja isegi teistes lähiriikides näha ei saa. Kõik turistidele mõeldud

Rudolf Tedrekulli näituse avamiselt.

Kalmer Saar

kohad olid heas korras, inimesed olid sõbralikud erinevalt varasematest kogemustest ja hinnatase on suurlinna kohta taskukohane. Palgatase on neil meist siiski madalam ja see kajastub ka valmisolekus igal ajal ja viisil raha teenida. Poode ja söögikohti, mis on avatud 24 / 7, on rohkesti, mis meenutab seda, kuidas meil asjad 90. aastatel olid. Eriline võimalus oli külastada Kroonlinna, mis nõukogude ajal oli suletud linn. Seal saime oma silmaga näha Kroonlinna nulli, mis viimastel nädalatel seoses rekordiliselt madala veetasemega on palju mainimist leidnud.

Peterburi suured muuseumid ei kipu oma ekspositsioone täien-

dama museoloogia uute suundade vaimus ja kõike näidatakse vanal heal äraproovitud viisil. Külastajate puudust nad muidugi ei tunne ja ka hinnatase on meie Lennusadama ja ERM-i ga võrreldavad.

Pärast Venemaa reisi osalesime Debora Vaarandi sajanda sünniaastapäeva tähistamisel ja tema kuju avamisel Laimjalas. Läbi tema loomingut ja Juhan Smuuli on meil tihe seos Debora. Võtsime Muhu Muuseumisse müüki muusika-kaardi „Saaremaa valss”, mille müügitulu läheb Debora kuju ümbruse korrastamiseks ja väikese pargitiigi rajamiseks. Luuletaja on nimelt selle laulu sõnade autor.

Loe edasi lk 3.

Kohtumine USA astronautiga

27. septembril toimus tänu USA Tallinna saatkonna ja NASA koostööle astronaut Douglas Wheelocki visiit Tallinnasse.

Kolonel Wheelock pidas loengu Tallinna Tehnikaülikooli Mektory

keskuses, kuhu olid kutsutud ka GLOBE (ülemaailmne õpilastele mõeldud uurimuslikku õpet ja praktilisi tegevusi pakkuv keskkonnasuunitlusega haridus- ja teadusprogramm) programmis

aktiivselt osaleva kuue kooli õpilased ja õpetajad, nende hulgas ka Muhu Põhikooli õpilane Kadri Ligi ja õpetaja Riina Hopp.

Järg lk 3.

13. oktoobril sündis Marju Rannala ja Jan Soopi perre poeg **Pärtel Jonatan** Soop.

21. oktoobril sündis Liina ja Kristjan Prii perre poeg **Roman Ra** Prii.

Volikogu 12. oktoobri istungi päevakorrast:

- Arengukava muutmine tegevuskava osas
- Muhu valla 2016. a 1. lisaeelarve 1. ja 2. lugemine
- Muhu valla 2017-2020. a eelarvestrateegia kinnitamine
- Tugiteenuste projektis osalemine
- Hariduskomisjoni liikme kinnitamine
- Vanamõisa küla Piirinurga DP algatamine
- Rässa küla Tõnise detailplaneeringu osaline kehtetuks tunnistamine
- Maaüksuse koormamine isikliku kasutusõigusega
- Nõusoleku andmine eratee avalikuks kasutamiseks määramise kohta
- Teede nime muutmine
- Vallavara otsustuskorras võõrandamine
- Informatsioonid

Orissaare hambaravi kabinet sulgeb uksed

Orissaares sulgeb 1. detsembril oma hambaravikabineti Dr. Peedu.

Muhu hambaravikabinet suletakse järgmisel aastal paariks kuuks remondi tõttu. Anneli Randmets Hambaravi tel. 4598 534, Liiva küla.

Saaremaa Puuetega Inimeste Koda pakub võimalust liikumisprobleemidega inimestele kasutada tõstukiga eritransporti. Teenuse hind perioodil 1.11 – 30.11.2016 50% soodsam tavahinnast. Lisainfo ja tellimused telefonidel 5824 2318, 4555 697 või saarekoda@gmail.com Täpsem info www.saarekoda.ee (vt teenused).

Vallavalitsuse istungitelt

30. september

Otsustati jagada Suuremõisa k Toomu mü: Toomu ja Latsi.

Otsustati muuta Kantsi k Anemooni kü sihtotstarbeks elamumaa.

Tunnistati kehtetuks Raugi k Orava kü jagamine (korraldus nr 79, 13.3.2012).

Tehti parandus korralduses nr 120, 6.5.2016.

Muudeti maaüksuste nimesid.

Väljastati ehitusluba:

- Piiri k Tiiru mü laohoone püstitamiseks,

- Liiva k Muhu ambulatooriumi mü asuva perearstikeskuse ümberehitamiseks,

- Tamse k Krundi mü teenindushoone püstitamiseks,

- Simisti k Andruse mü tehnikakuuri püstitamiseks,

- Leeskopa k Rõtu mü elamu püstitamiseks.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud.

Kinnitati lihthanke "Maht-universaalsõiduki kasutusrendile võtmine" tulemused, edukaks pakkujaks Swedbank Liising Aktsiaselts.

7. oktoober

Otsustati toetada

- õpilaste huvitegevust,

- L. Peegeli osalemist 49. Saaremaa Rallil.

Anti nõusolek Lahekülas asuva 5,04 ha suuruse mü riigi omandisse jätmiseks (Kuressaare metskond 917).

Otsustati jagada Pärase k Matsi kü: Matsi ja Lepa.

Vald ehitab kortereid

Muhu vald ehitab hooldekodu vana hoone baasil Liivale kaheksa korterit, kirjutas 12. oktoobri Saarte Hää. Valla plaan näeb ette alustada ehitamisega 2017. aasta mai alguses ja aasta lõpuks töödega ühele poole saada. Kokku valmib endise sotsiaalkeskuse ruumides kaheksa korterit, neist kuus 2-toalist ja kaks 3-toalist. Osa uusi kortereid läheb müüki ja osa jääb vallale sotsiaalpinnaks.

Ettevõtlust on juurde loota

Tallinna firma Kindermann Kaubandus OÜ kavandab Piiril ettevõtlust, kirjutas 8. oktoobri Meie Maa. Detailplaneeringu järgi peaks Piiri endise tankla maaüksusele rajatama kohvik, pagari-töökoda ja vanakraamipood.

Hellamaa k 8 korteriga elamus asuva peremehetu korteri hindamiseks ja põhivarana arvele võtmiseks moodustati komisjon (Raido Liitmäe, Indrek Võeras, Pille Tamm, Ave Toomsalu). Kehtetuks tunnistati 4.11.2015 korraldus nr 382.

Otsustati kooskõlastada puurkaevu asukoht Koguva k Tiigi mü kaalutusotsuses toodud tingimustel.

Otsustati eraldada summad reservfondist ventilatsiooni hoolitsemise katteks ja heitvee äraveo katteks.

Vaadati läbi volikogu materjale.

19. oktoober

Otsustati toetada õpilaste huvitegevust.

Kinnitati Vanamõisa k Piirinurga kü detailplaneeringu lähteseisukohad.

Otsustati muuta Nõmmküla Kadakanurme mü sihtotstarve elamumaaks.

Otsustati jagada:

- Pärase k Mihkli mü: Mihkli ja Kupitse,

- Liiva k Vahe kü: Vahe ja 10 Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare tee L1.

Tehti parandus 3.12.2008. a korraldusse nr 551 p 2 maaüksuse pindala osas: Oina k Oinasoo mü, 2,66 ha.

Määrati elukondlike hoonete lähiaadressid:

- Lepiku k Matsi kü,
- Linnuse k Salu-Jaani,
- Lõetsa k Vanapere mü,
- Nautse k Kalevi mü,
- Simisti k Käärü mü,
- Soonda k Tänavasuu mü,
- Vahtraste k Ranna mü.

Parandati Liiva k Aki mü aadress: Viira k Aki, määrati lähiaadressid seal asuvatele elukondlikele hoonetele.

Väljastati projekteerimistingimused kaalutusotsuses esitatud tingimustel:

- Lõetsa k Salu mü suvemaja ehitamiseks,
- Kallaste k Kauniaugu mü külalistemaja ehitamiseks.

Väljastati ehitusluba Hellamaa k Jaani mü puurkaevu rajamiseks.

Planeeringud

Muhu Vallavolikogu algatas oma 12.10.2016. a otsusega nr 170 Vanamõisa küla Piirinurga maaüksuse detailplaneeringu ning jättis algatamata keskkonnamõtude strateegilise hindamise.

Planeeringu eesmärgiks on Piirinurga maaüksusele (katastritunnus 47801:001:0370, pindala 5543 m², sihtotstarve ärimaa) eramu-ärihoone ja selle kõrvalhoonete rajamine ning nende toimimiseks vajalike ehitiste (sh tehnoõrgud ja -rajatised) rajamine. Peahoonesse on kavandatud pagarikoda, kohvik, kauplus ja eluruumid. Maaüksuse sihtotstarve soovitakse muuta 20% ulatuses elamumaaks ja 80% ulatuses jääks ärimaa funktsioon.

Tuginedes keskkonnamõtude eelhinnangu tulemustele ning asjaomaste asutuste seisukohtadele leiti, et seoses planeeringu realiseerimisega olulist keskkonnamõju ei kaasne ning keskkonnamõtude strateegilise hindamise algatamine pole põhjendatud.

Muhu Vallavolikogu otsustas oma 12.10.2016. a otsusega nr 171 tunnistada osaliselt kehtetuks Rässa küla Tõnise detailplaneeringu.

Muhu vallavolikogu 24.5.2005. a otsusega nr 131 kehtestatud Rässa küla Tõnise kinnistu detailplaneering hõlmas toonastest 52,3 ha suurusest Tõnise maaüksusest ca 5,8 ha. Planeeringu eesmärgiks oli ranna ehituskeeluvööndi vähendamine ning olemasoleva talu õuema suurendamine koos uue ehitise planeerimisega. Täna jäävad nimetatud planeeringuala piiridesse Tõnise (47801:008:0621), Merineitsi (47801:008:0623) ja osaliselt Ööbiku (47801:008:0649) maaüksused.

Ööbiku maaüksuse omanik on esitanud Muhu Vallavalitsusele avalduse nimetatud detailplaneeringu tühistamiseks Ööbiku maaüksuse osas. Detailplaneeringu kehtetuks tunnistamisel Tõnise maaüksuse osas on tagatud planeeringu terviklahenduse elluviimine pärast detailplaneeringu osalist kehtetuks tunnistamist.

Nimetatud vallavolikogu otsustega ning keskkonnamõtude eelhindamisega saab tutvuda Muhu Vallavalitsuses (Liiva k, Muhu v, Saare mk) ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister; info tel 453 0680, maa@muu.ee

Kohtumine USA astronautiga

Algus lk 1.

Astronaut rääkis oma elust kosmosejaamas ja sellest, kuidas ta on nii kaugele jõudnud. Wheelock rõhutas korduvalt, et oli koolis täiesti tavaline õpilane ja et astronautiks saamiseks ei ole vaja olla eriline inimene. Tuleb vaid küsida, uurida ja tunda huvi loodusteaduste ja tehnoloogia vastu. Wheelock on kosmoses käinud kahel korral kokku 178 päeva ning sellest olnud avakosmoses 43 tundi ja 30 minutit. Astronauti jutt oli väga haarav ja emotsionaalne.

Samal õhtul toimus USA suursaadiku James D. Melville Jr. vastuvõtt, kus kutsutud inimestel oli võimalik astronautiga suhelda ja vaadata äsja avatud näitust Hubble'i teleskoobiga tehtud piltidest.

Kadri Ligi

Ees Eesti GLOBE lippu hoidmas astronaut kolonel Douglas Wheelock ja Eesti astofüüsik Ene Ergma, paremal USA suursaadik Eestis James D. Melville Jr.

USA saatkonna kogust

Irma murdeluule sai peapreemia

Irma Järvesalu sai luulevaliku "Sõeru tänava suu" eest Hendrik Adamsoni nimelise XII murdeluulevõistluse peapreemia. Luulevõistlusest pajasid ERR mulgikeelsed uudised 11. oktoobril, kus Irma luges uudiste lõpus üht oma murdeluuletust (järelkuulata), ja võistlusest kirjutas 12. oktoobri Saarte Hää.

Irma käis peapreemiat vastu võtmas Kärstna mõisas 6. oktoobril, keeleteadlase Jüri Viikbergi juhitud žürii koosseisu kuulus ka Kadri Tüür.

"Irma Järvesalu puhul tõstis žürii esile väga korralikku murdekeelt, tema luuletustes jäid silma väikesed nüansid ning ta ei kasuta tüüpivõtteid," kommenteeris Tarvaste valla haridus- ja kultuurinõunik Maive Feldmann.

Sügisaruanne muuseumist

Algus lk 1.

Muuseumi kontorihoones on talvehooajaks sisse seatud väike muuseumipood. Müügil raamatud, postkaardid, kõrvarõngad, külmkapimagnetid, karmoska- ja lõõtsamuusikaplaadid, DVD plaat „Ätse“ tantsudega, Villu Veski plaat, kohvi, küpsised ja muud.

Tänu sellele, et paljud muhulased andsid meie käsutusse esemeid oma kogust, avasime Rudolf Tedrekulli mälestusnäituse. Tulge vaatama, näete väga head puitehistööd ning saate teada selle suurepärase õpetaja eluloo.

**Rudolf Tedrekull
100 näituse
avamiselt Muhu
muuseumis.
Kalmer Saar**

Muhu kooli kolmas klass käis meil kodulootunnis ning tutvus vanaaegsete tööriistadega, naiste- ja meestetöödega, nagu neid vanasti liigitati.

Sügisel ei ole enam palju turiste ja me saame ka ise mandril käia. Mai osales restaureerimise õppepäeval, Meelis Vaimse pärandi konverentsil ja uue digimise juhendi õppepäeval, Eda käis arhiivides ja raamatukogudes uurimistööd tegemas.

27. oktoobril oli Eda Maripuul

võimalus tutvuda ka ERM-i hoidlate ja töötajate tööruumidega. Tundub, et mõne aja jooksul ei ole neil enam vaja ruumipuuduse üle kurta, kuid seda, kui palju ruumi tulevaste muuseumide jaoks jääb, selgub alles kahe aasta pärast. Selleks ajaks peavad kogud olema lahti pakitud ja oma koha uutest hoidlates leidnud. Kuigi tegemist on spetsiaalse muuseumihoonega, vajab uus maja veel sisetöötamist ja esialgu tundub, et liigagi paljud asjad ei toimi nii, nagu vaja. Jääb üle loota, et kui saadi üle koerast, siis saadakse ka koera sabast ja mõne aja pärast saab kõik korda.

Muhu on ERM-i ekspositsioonis ja kogudes jätkuvalt auväärsel kohal. Muhu muuseum viis pererahvale soolaleiva asemel midagi, mida neil esialgu ei ole ja mida enam asjaosalistest ka varem näinud ei olnud. Selleks oli järjest enam kuulsust koguv tuhli-apurokk, mille apurokameister Põitse Jaagu Elve valmis keetis. Elve Palu keedetud rokka pakkusime „Eesti toidukuu“ avaüritusel 4. septembril, kus seda maitses ka Ameerika

Pildil on Ave Tarvas Tehnikamuuseumist oma elu esimese hapuroka suutäiega.

Eda Maripuul

Ühendriikide uus suursaadik T. E. Hr James Desmond Melville Jr oma prouaga. Juurdelisatud fotol on aga näha muuseumitöötaja hapuroka esmamaitsmisest tingitud näoilme Tartus muuseumi varahoidjate kogunemisel.

Õpime ise ja õpetame teisi. Muhu Muuseum aitab jätkuvalt uurijaid ja õppijaid – käsil on kirjatöö Raagi männist, küsitakse nõu Muhu rahvariite kohta, kolmel korral käisid muuseumis karmoskaõpilased Laimjalast.

Novembris jätkame lehekoristust, keedame Muuseumimoosi, koostame töökavasid ja eelarvet. Mardi- ja kadripäeval teeme koostööd kohalike koolide ja lasteadeadega.

Meelis ja Eda muuseumist

Milliseid ühisjooni võib leida haldusreformi ja karistusseadustiku vahel?

Kui haldusreformi seadus on jõudnud riigikohtusse, siis on ühisjoonte otsimine õigustatud. Tavamõistuses kerkib esiplaanile seaduse koostajate süülisus kohuasjas, aga seda me veel ei tea, sest ega riigikohus ise ka ei tea – peavad asja uurima ja kaaluma vähemasti kolm kuud, nagu kuulda oli. Süü võib langeda ka hagejate kaela, aga kõige tõenäosem lahendus on, et süüdlasi ei otsita ega ka leita. Niisiis jätame süüdlase otsimise.

Läheme edasi. Paragrahv 3 haldusreformi seaduses: «Kohaliku omavalitsuse üksus on võimeline tagama (...) kohaliku omavalitsuse üksuse elanikele kvaliteetseid avalikke teenuseid (...) juhul, kui kohaliku omavalitsuse üksuses elab vähemalt 5000 elanikku.» Paragrahv 61 karistusseadustikus: «(...) vangistuse alammäär on vähemalt viis aastat.» Samas paragrahv 77 (1): «Eluaegse vangistusega karistatud isiku võib kohus katseajaga tingimisi karistusest vabastada, kui süüdimõistetu on karistusajast tegelikult ära kandnud vähemalt kolmkümmend aastat.»

Mis on toodud näidete alusel ühist seadustes? Ühine on kategoorilisus ja punktuaalsus numeraalsetes määratlustes, mis on asjakohased karistusseadustikus, kuid mõttetud ja isegi lubamatud sotsiaalsete protsesside puhul. Viimaste hulka kuulub elanike arv omavalitsustes, mis on ju pidevas muutumises. Haldusreformi seadus isegi ületab karistusseadustikku –

murdejoon antakse ühe inimese täpsusega.

Detailne numeraalne fikseering on õigustatud ühes seaduses ja otse naeruväärne teises. Ülearuse täpsuse tagaajamisel astusid seadusetegijad samasse ämbrisse kui kuulsa satiiriku Mihhail Zoštšenko kangelased. Nemad kehtestasid Kesk-Volgamaa sidevalitsuses praaginormid korrespondentsi jaoks ehk trahvimäärad kirjade kaotamiseks. Nende järgi lubatakse karistamatult kaotada kaksteist protsenti lihtkirjadest, kuus protsenti tähtitud kirjadest jne. Miinimumkao kriteerium telegrammidel oli alates neli protsenti. Zoštšenko kiitis tegijaid: «Mitte kolm ega viis. Vaid neli. Misuke peensus, kas märkasite?»

Zoštšenko stiilis võiks küsida – miks mitte kriteeriumiks pole 5001? Või 4999?

Bioloogiliste ja sotsiaalsete protsesside kirjeldamisel tuleb arvestada näitajate paratamatu häälbimisega. Näiteks erütrotsüütide ja leukotsüütide hulk. Kolmekümnendatel aastatel oli Harjumaa 12 arstijaoskonnas keskmiselt 7000 elanikku, suurimas 14 700 ja vähimas 4200. Kuidagi ei kõlba omavalitsusüksuse miinimumsuurus 5000 elanikku. Zoštšenko stiilis võiks küsida – miks mitte kriteeriumiks pole 5001? Või 4999? Isegi kui 5000 oleks sõnastatud «viis tuhat», oleks see veidi vähem silma torganud ja mõista andnud võimalikke kõrvalekaldeid.

Seaduses lubatud erandid ei korva nimetatud puudujääki. Valdades on nüüd kõik pandud tiirlema ümber 5000. Seda kiirendab piitsa ja prääniku rakendamine valitsuse poolt, mis sahkerdamine üksisiku puhul vajaks karistusseadustiku abi. Lõputud läbirääkimised on halvanud tavalise elurütmi. Kiites Märjamaa suurvalla, ei märgata elu hääbumist perifeersel Lauknaal.

80 protsendil Eesti omavalitsustest on elanikke täna vähem kui 5000. Kas kõik need ei tule omadega toime? Sauga vallas on veidi üle nelja tuhande elaniku ja seal on kõik olemas. Miks on vaja sundida Saugat kellegagi ühinema?! Kas sellepärast, et omavalitsusüksusi on kergem «juhtida» ehk allutada, kui nad on omavahel tülli aetud?

Kust sai alguse saatuslik miinimumsuurus 5000? Kontseptsioon ütleb, et minimaalne elanike arv 5000 on eri ekspertide hinnangul vähim, mille juures (arvestades ka rahvastiku prognoosile tuginevaid demograafilisi muutusi) on võimalik KOVil tänaste seadustega kohustuslike teenuste korraldamist efektiivselt ja pikaajase stabiilsuse kvaliteediga täita ning tegeleda omavalitsuse arendamisega.

On see ekspertide soovunelm või ekspertide uuringutele tuginev teadmine? Paistab, et pigem soovunelm, sest miks nad ei soovitanud kasutada kriteeriumide kompleksi (näiteks asukoht, senine edukus, demograafiline struktuur, tulubaas

jt), vaid mindi kõige lihtsamat ja ohtlikumat teed – 5000 elanikku. Või mõjutati eksperte ka nii tuttava piitsa ja präänikuga? Paraku läksid kaasa ka riigikogu targemad pead. Arnold Toynbee ütleb: «Inimkond vajab ühtsust, kuid valdava ühtsuse sees võib ka endale lubada natuke varieeruvust, ja tema kultuur on seeläbi rikkam.»

Advokaadibüroo Varul 8.8.2016: «Haldusreformi seaduse paragrahvis 3 ette nähtud omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteerium (5000 elanikku) on vastuolus põhiseaduse paragrahvidest 154 ja 158 tuleneva KOVi õigussubjektuse garantiiga.»

Eks Riigikohus otsustab, kas on või ei ole vastuolus põhiseadusega. Aga juba täna saab öelda, et miinimumsuurus 5000 elanikku on vastuolus looduseseadustega. Aktuaalseks jääb Toompea Haridusseminari 2010. aastal käsitatud oskuspädevuse pilootuuringu esimene järeldus: haridus- ja võimuinstitutsioonide oskuspädevus komplitseeritud probleemide lahendamisel on madal või puudub üldse. Kogu kriitilises ja tõenduspõhises ilus saab seda lugeda koos tuttavate kangelaste nimedega äsjailmunud raamatus «Perekonnast, kodust, põhiseadusest ja riigist», mille võrguversioon on saadaval Digaris.

Jaak Uibu, riigikogu Eesti rahvastiku toetusrühma konsultant
Postimees 17. oktoober 2016

Inimesi ei tohiks käsitleda vahendina

Tegemist on eheda näitega Eestis üha enam leviva arusaamaga, et mingid saadikud, ametnikud ja nõunikud võivad olla profaanid ja käituda ükskõik kuidas, sest oma tegevuse tagajärjedest ei ole ette nähtud isegi mitte mõelda, vastutamisest rääkimata. Eesti on juba hulk aastaid kriitilisel teel, ent selle põhjused on ikka veel sõnastamata ning avalikustamata.

Nn haldusreformi ümber on askeldatud juba tosin aastat, aga teoreetiline alus on endiselt algeline ning metodoloogilist alust ei ole üldse. Reformi korraldajad on selle 5000 kohta seletanud, et eksperdid soovitasid... Kes need eksperdid on? Kus ja millal need inimesed eksperdikujunesid? Sotsiaalse problemaatika kohta ei ole räägitud ega kirjutatud mitte midagi. Kui need inimesed, kes Rahandusministeeriumi ametnikke nõustavad, oleksid eksperdid, ei käsitaks nad inimest vahendina, käsitaksid

inimeste elu ja elamise eeldusi, kogukonda ja kogukonna osa sotsiaalmajanduslikus, õiguslikus ja kultuurilises regulatsioonis.

Raske uskuda, et «reformijad» teadlikult pingutavad selleks, et lõhkuda lisaks maavalitsustele ka omavalitsus ja asendada see teenindusasustega. Raske uskuda, et nad meelega süvendavad elanikkonna võõrdumist riigist ja riigi võõrandumist. Praegu on alust arvata, et «reformijad» ei kujuta veel ette, millest sõltub võõrdumine (mis põhjustab elanikkonna võõrdumise) ja miks võib juhtuda, et ühtäkki inimesed näevad, et riik on pöördunud elanikkonna vastu ja muutunud vaenulikuks jõuks. Võimalik, et «reformijad» ei tea, milline osa elanikkonnast tunneb end manipuleerimise objektina absurdses sundsituatsioonis.

Ülo Vooglaid,
sotsiaalteadlane, metodoloog

EHE-märgis Lalli külla

Lalli küla soomlaste majutusteenus pälvis ökoturismi kvaliteedimärgi, teatas 15. oktoobri Saarte Hää. Jukka Turunenile ja Liina Kahilale kuuluv Lalli Tooma farm pälvis Saare maakonnas esimese EHE-märgise pakatile «Majutus Lalli Tooma talus koos tööde tutvustusega». Tooma talu võõrustas sel suvel külalisi mitmelt poolt maailmast. Paljudele on meele järele talus pakutav võimalus sõita küülikuid ja kanu ning teha talutöid.

Eesti ökoturismi EHE-märgise (Ehtne ja Huvitav Eesti) väljaandmist korraldatakse eesmärgiga tõsta ettevõtjate teadlikkust sotsiaalsetest ja keskkonnakaitselistest aspektidest maaturismis ning pakkuda väliskülalistajatele kogu maailmas jõudsalt kasvava ökoturismi tooteid.

Saare maakonnas on EHE-märgis seni antud Tihuse hobuturismitalu pakatile «Matkad hobusega haldjariiki», Pilguse mõisa pakatile «Matk Katri pangale» ning Viitong Reisid OÜ pakettidele «Orhideematk» ja «Jalgsi läbi vee Vilsandile».

Vanapaberi teekond uute toodeteni

Paberi ja papi eraldi kogumine

Paber ja papp tuleb kodus ning kontoris koguda kindlasti olmejäätmetest eraldi. Vanapaberi ja kartongi saab viia avalikesse või kortermajade juures olevatesse paberpakendi konteineritesse. Segapakendi konteinerisse võib suured papist kokkupressitud karbid visata koos muude plastist, metallist ja klaasist pakenditega, kuid üldiselt vanapaber segapakendi konteinerisse ei sobi.

Paberi ja papi konteinerisse sobivad vaid puhtad ja kuivad paberi- ja pappkütmed. Kasutatud ühekordsed papptaldrikud sobivad olmeprügi ja õhuke majapidamispaber biojäätmete hulka. Paberpakendi konteinerisse kumbagi neist visata ei tohi.

Mis toimub paberi ja papiga sorteerimistehases?

Puhta materjalina eraldi kogutud paber ja papp pressitakse kokku kuubikuteks ja saadetakse paberivabrikutesse. Papipressid on ka suuremate ettevõtete juures, kes isegi teenivad jäätmete müügist.

Pakendiringluse avalike segapakendi konteinerite abil kogutud jäätmetest eraldatakse kartong Maardus automatiseeritud sorteerimisliinil. Tehase pakendite kogumisplatsilt tõstab kopplaadur materjalid suurde konteinerisse, kust dosaator väljastab pakendeid ühtlase voona sorteerimisliinile.

Järgmiseks eraldab sorteerimisliini esimene pöörlev sõel üksteisest eri suuruses pakendid ja edasi liiguvad pakendite komplektid: paber, papp ja kile oma konveierile ning kõik väiksemõõdulised pakendid nagu metall, plast ja klaas teisele konveierile. Automatiseeritud sorteerimisliinil saadakse puhta materjalina kätte vaid suured paberpakendid ning seetõttu vanu ajalehti ja väikeseid karpe segapakendi konteinerisse visata ei tohiks.

Paber ja papp eraldatakse kilest käitsi sorteerimise liinil ning sealt liigub see edasi pressi, kus valmivad kompaktsed papi kuubikud.

Kus ja kes toodab uued pabertooted?

Kokku pressitud papp transporditakse paberivabrikutesse Rāpinasse, Klaipedasse, Vietnami ja Hiina. Vanapaberist tehakse joonistuspaberit ja tualettpaberit. Papist saab teha jõupaberit ja uusi kartongpakendeid. Ajalehtedest valmivad munarestid, uued ajalehed ja soojustusmaterjalid.

Ühele papikuubikule lisatakse üheksa korda rohkem vett. Vedelast „püreest“ pressitakse vesi välja formuleerides uue toote.

Puidust paberi tootmine kulutab kaks korda rohkem energiat ja vett kui selle tootmine vanapaberist. Paberi prügilas lagunemisega eraldub metaani.

Selle sorteerimine ja uuesti materjalina ringlusesse saatmine vähendab õhusaastet 75%.

Igal aastal kogub Eesti Pakendiringlus kokku üle 40 000 tonni pakendijäätmeid, sellest 16 000 tonni pappi. Kogutud pakendid viiakse Maardu sorteerimistehasesse. Pakendiringlus on paigaldanud üle Eesti 2173 kogumiskonteinerit, millest paberpakendi konteinerid on 523. Konteinerite kohta leiab infot kodulehelt pakendiringlus.ee

Kadri Kaarna, MTÜ Eesti Pakendiringlus keskkonnajuht

Klaaspakend

Suurima osa majapidamises tekkivatest jäätmetest moodustavad pakendid, sh klaastaara. Klaastaara on 100% taaskasutatav ning selle kvaliteet aja jooksul ei lange. Piisab sellest, kui klaas koguda kokku metall- ja plastpakenditega. Majapidamises võib selleks olla näiteks eraldi kilekott või papist kogumiskast, millest on selle täitumisel lihtne pakendeid kogumiskonteinerisse paigaldada.

Kogu Pakendiringluse klaaspakendid taaskasutatakse Eestis. Maardu sorteerimistehases killuks purustatud klaas viiakse kas Audrusse või Järvakanti. Audru betoonitehases kasutatakse klaasikildu betoonplokkide valmistamisel. Järvakandis aga toodetakse uusi klaaspurke ja -pudeleid.

Konteinerite kohta leiab infot kodulehelt pakendiringlus.ee.

Aivo Kangus, MTÜ Eesti Pakendiringlus

Aitäh kõigile, kes vastasid meie viktoriinide „Debora Vaarandi 100“ ja „Mereteemalist loomingut“ küsimustele!

Raamatukokku kogunenud vastuste põhjal leidsid kõik või peaaegu kõik õiged vastused **Helve Saartok, Sirje Tarvis, Asta Sepp, Ruti Õue** ja Muhu Põhikooli 8. klassi õpilased **Helina Kikerist, Kaia Ligi, Kaur-Eric Järmut, Erik Lember, Miko Pärn, Andrus Peegel, Jaas Jakuson**.

Täna õpetaja Ülle Kuuske, kes õpilastele vaba tunni võimaldas.

Avaldan oktoobrikuu *Muhulases* ilmunud D. Vaarandi elu ja loominguteemalise viktoriini vastused, mis olid meie raamatukogu näitusel olnud allikate põhjal järgmised:

1. „See hommik on aedniku päralt”,
2. Oma bioloogiaõpetajale
3. Üügu pangal,
4. Kaarel Liimand, ka Kristjan Teder
5. Juhan Smuulile,
6. „Talutuba”,
7. Katri Vala
8. Asutajaliige, hiljem auliige,
9. Eesti mullad,
10. 2005. a.
11. elusad.”,
12. „Õhtu Vaarandiga”,
13. Muhu sussid
14. „Lihtsad asjad”,
15. Valjala vallas
16. Simson Seaküläst [kod. nimi Aivar Simson], Paul Mänd, arhitekt

Jüri Irik

Nagu vastustest näete, võimaldas mõni küsimus teenida ka lisapunkte. Nägemiseni raamatukogus, hubaseid sügisõhtuid!

Erika Pints

AUTOR - KÜLLIKE VEIDE
LAVASTAJA - TIT TAMMLEHT

Sangadega Saunamees

REIBAS LUGU TÕHUSAST	SAUNAMEES SAUL - LEO VALDVEE	LINNAMEES ALEKS - VELLO KUKK
MAASAUNAST JA KÜLA-	MILLI, TEMA NAINE - MERIKE KERNU	JÄRMEES OSKAR - ERKO ELMIK
INIMESTE PINGUTUSTEST	ULLA, NENDE TÜTAR - AIRE PITH	VÄLJAMAAMEES WILLIAM -
PAREMA TULEVIKU NIMEL	HENNY JA JETE, LINNASÕBRANNA -	TIT TAMMLEHT / VILJAR SAARSALU
	MARE KABEL JA KÜLLIKE VEIDE	SELTSIDAAM ADA - MAARJA LIIV

25. NOVEMBRIL KELL 20.00
HELLAMAA KÜLAKESKUSES
PILET 3€

Maavalla Koda otsib Hiie sõpra

Taarausuliste ja Maausuliste Maavalla Koda ootab **mardi-päevani** (10.11.) ettepanekuid käesoleva aasta Hiie sõbra aunime andmiseks. Hiie sõbra aunime võib anda inimesele, ühendusele või asutusele, kelle sihikindla tegevuse tõttu

- on mõni ajalooline looduslik pühapaik säilinud või selle seisukord paranenud

- on Maavalla rahvas saanud rohkem teada meie maa looduslikest pühapaikadest

- on Maavalla looduslikud pühapaigad paremini kaitstud

Hiie sõbra valib esitatud isikute, ühenduste või asutuste hulgast välja Maavalla Koda, Hiie Maja SA ja EVT Põlisrahvaste SA moodustatud valimiskogu.

Ettepanekuid võib saata aadressil koda@maavald.ee või Maavalla Koda, Pärnu mnt 28-9, Tallinn 10141. Käesoleva aasta Hiie sõber kuulutatakse välja 3.12.2016 Eesti Rahva Muuseumis toimuval Hiie väe aastapäevadele. Samas toimub hiie kuvavõistluse võitjate autasustamine. Varem on Hiie sõpra valitud kaheksal korral. Esimeseks Hiie sõbraks valiti 2008 Muhumaa pühapaikade eestkostja Martin Kivisoo.

Isadepäeva traditsioonist

Isadepäeva traditsiooni algatas ameeriklanna, kelle sõjaveteranist isa oli pärast abikaasa surma üksinda kuus last üles kasvatanud. Ameerika Ühendriikides on isadepäev juunikuul kolmandal pühapäeval.

Enamikus maades on hakatud isadepäeva tähistama 1970. aastatel. Nõukogude Liitu kuulumise ajal üritati isade austamist ühendada armee aastapäeva ehk 23. veebruariga, millega toodi esile isade kui sõjameeste olulisus.

Kuigi isadepäeva on püütud perepühaks muuta, on see pigem koolide, õppeasutuste, sõjaväeosade, sõjakoolide ja teiste sarnaste organisatsioonide õhutatav tähtpäev.

Isadepäevaga märgitakse meeste rolli laste kasvatamisel ning avaldatakse isadele ja vanaisadele tänu. Tähtpäeva sihiks on süvendada isade ja laste suhteid. Paljud õppeasutused on selle kuulutanud isaga sportimise päevaks. 21. sajandil on militaarstruktuurid hakanud kasutama isadepäeva oma tegemiste propageerimiseks.

Allikas: www.folklore.ee

Vanu pilt Muhust

Muhu Keskkoooli III lennu lõpuaktusel osalenud õpetajad ja lõpetanud 25. juunil 1952 ca kell 20.30. I reas: Emiilie Kipper, Vanda Jõelaid, Hinge Laigo, Linda Puks, Reet Aarmaa, Linda Rannala (kas juba siis hiljem Paadik), Ludmilla Judina, Linda Murko, Asta Sepp, Eha Lõugas, Arved Tamm. II reas: Amilde Põldmaa, Jutta Kao, Alla Meri, Heljo Kollo, Asta Kuusk, Saima Ristkok, Adele Madal, Ellen Pauts, Ellen Noot. III reas: Osvald Tamm, Feodor Kommel, Arno Peet, Erkki Kärner, Heino Rääim, Aarne Vinkel.

Nimed märkinud tolaeageses seisus Heino Rääim, ka foto on Heino Rääimelt.

Augusti Muhulases ilmunud Muhu Keskkoooli III lennu pildi kohta sai Muhulane teateid ka Rein Saksakulmult, kelle kogudesse kuulub sama klassi pildialbum. Suur tänu kõigile abilistele ja helistajatele!

2 x Rein Saksakulmu kogust

„Võluhäääl” tuleb taas!

17.-19. novembril toimub Orissaare alevis ja lähivaldades teist korda üle-eestiline noorte lauljate konkurss-festival „Võluhäääl 2016”. Osalejaid on seekord Saaremaalt, Muhust, Hiiumaalt, Tõrvast, Haapsalust, Alatskivilt, Türit, Tartust, Tallinnast, Kohtla-Järvelt, Narvast ja Ahtmet.

Neljapäeval, 17. novembril

kell **19.00** toimuvad festivali-kontserdid Leisi Keskkooolis, Muhu Põhikooolis ja Tornimäe rahvamajas, kus festivalil osalejad astuvad üles nii oma konkurssikavadega kui ka toredate ja meeleolukate ansamblite koosseisudes.

Konkurss ise algab **reedel 18. novembril kell 13.30** Orissaare kultuurimajas. Pingeline päev lõpeb

Orissaare Gümnaasiumi saalis **20.00 töötoaga**, mille läbiviijaks on **Katri-Liis Vainio** Soomest.

Laupäev, 19.11, algab hommikul kell 10.00 **Aile Asszonyi meistri-klassiga**, seejärel asuvad võistlema kõige vanema vanuserühma lauljad, 17-19 aastased noored.

Auhinnatseremoonia ja võitjate galakontsert kell 16.00.

22. oktoober oli üle-eestimaaline käsitööpäev, muhulaste tegemistest kirjutasid 24. oktoobri Meie Maa ja 26. oktoobri Saarte Hääl. Liival kogeneid naised käsitööselti Oad ja Eed ruumis ja õpituba kandis nimetust "Muhu põllepitsid". Mustrikirjade järgi oli võimalik õppida viie erineva põllepitsi tegemist. Üleval oli ka väike näitus vanadest põlledest. Õpituba juhendasid seltsi liikmed Meeli Kramm ja Ülle Kuusk.

Kalmer Saar

Pildid vanast talurahvakultuurist

Tallinnas Linnateatri Panso saalis (Lai t 23) saab novembrikuus näha esimeste eesti soost kunstifotograafide sekka kuuluva Mihkel Tilga rändnäitust, kus on väljas tema unikaalsed fotod maarahva elust aastail 1877-1887. Tollal käis talupoegade pildistamine pea eranditult ateljeeseinte vahel, kuhu minekuks aeti maha töövammused ja pandi selga linnariided. Mihkel Tilk (1859-1890) aga püüdis hääbuvat talurahvakultuuri jäädvustada selle ehedususes. Mihkel Tilk oli karskustegelase Jüri Tilga vend, pärit Randivälja külast Tori kihelkonnast. Näitus jääb avatuks 30. novembrini.

Noorte lauljate konkurss-festival „Võluhüäl 2016“ esitleb:

Festivalikontserdid

17. november 19.00 MUHU PÕHIKOOL

17. november 19.00 LEISI KESKKOOL

17. november 19.00 TORNIMÄE RAHVAMAJA

Esinevad Tõrva Muusikakooli, Narva Koorikooli, Ahtme Kaunite Kunstide Kooli, Kohtla-Järve Kaunite Kunstide Kooli, Orissaare Muusikakooli, Tallinna Muusikakeskkooli, Kopli Noortemaja, Narva vokaalistuudio „Pääsuke“, Laupa Põhikooli ja Laulustuudio „FA-Diees“ noored lauljad.

OLETE OODATUD KUULAMA NOORI TALENTE!

KONTSERDID ON TASUTA

Reedel, 11. novembril kell 11 Muhu lasteaia saalis **Höbelusikapidu**.

Collester OÜ

Tehnoülevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Piduristend

Heitgaaside mõõtmine

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

Ehitusteenused

Ekskavaator-laaduri teenus

Uus JCB 4CX + erinevad kaevetööd

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agregaadid

Mulla, killustiku ja liiva müük

52 737 75 –
alan@collester.ee

50 675 02 –
paavo@collester.ee

Kohapeal valik Energizer, Centra (Exide) ja AD (Bosch) akusid, AD akudel hetkel 3a garantii.

Asume Soonda külas vanas laudakompleksis.

Muld:

Müüme huumuserikast sõelutud mulda haljastuseks 10 eur/tonn
Sõelutud muld täiteks (sisaldab kuni 1,2 cm läbimõõduga kivi) 5 eur/tonn.

Saadaval erineva fraktsiooniga killustik, liiv ja kruus.

Küttepuud:

Müüme 3-meetrist küttepuud, hind alates 18 eur/ruum koos kojutoomisega

Lõhutud küttepuud alates 28 eur/ruum koos kojutoomisega (lehtpuusegu).

Kõik halupuud on enne lõhkumist aasta kuivanud ja niiskusesisaldus alla 20%.

Eraldi saada ka kase-, tamme- ja saarehalud.

Pakume kompleksiga küttepuude saagimis- ja lõhkumisteenust.

Võimalus tasuda järelmaksuga.

Teostame:

Settekaevude tühjendust, teede ja väljakute ehitust, kiviaedade ladumist.

Tehnika:

Roomikekskavaator, kopplaadur, kallur, metsa- ja põllumajandustehnika ning palju erinevaid seadmeid.

Uudisena on meie masinapargis nüüd ka Mini-Rulloonpress, millega on võimalik teha nii heina kui silo. Rulli mõõdud 57 x 60 cm, kaal kuni 30 kg, silo kuni 50 kg.

Saematerjal:

Pakume kuiva servamata lepa- ja männilauda, hind alates 0,50 jm.

Prussid: 5x10; 5x15; 5x20 ja 5x25 cm pikkuses 3 ja 4,3 meetrit, hind alates 1,30 jm (jooksev m).

Müüme ka saetud poolpalki kuuride ja aiamaade ehituseks.

Info ja tellimine: 50 97 679 või

53 00 25 20. Vaata ka www.muhuvarahaldus.ee

Soovid osta - müüa kinnisvara või vajad hüva nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**
Tel: +372 5191 2950,
lauri@adrem.ee
www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Mu-
humaa kinnisvarast! Adrem Kin-
nisvara tegutseb Saare maakonna
kinnisvaraga juba aastast 2002!

* **Ostan** vanema mootorratta.
Komplektus ei ole oluline. Võib
pakkuja ka varuosasid. Tel. 513
9893.

* Pakume **puulõhkumise-**
teenust halumasina, samas
müüa **küttepuid**. Tel. 5340 8138
Rein

Head metsaomanikud! Kõigil
metsaomanikel on võimalus saada
atesteeritud metsakonsulendilt kuni
15 tundi nõustamist aastas riigi
kulul. Küsi lisainfot ja nõustamist
MTÜ Saaremaa Metsaühingust!

Tel. 5045 978 (üld) või 5305
9455; 5341 2480 (juhataja liikmed)

Kas kellelgi on ära anda ehk siis
sümboolse hinna eest müüa
töökorras väiksemat
kineskooptelekat? Diagonaal ca
37cm (n.ö kõõgitelekas). Puldi
olemasolu oleks kena.

Helistada tel. 56063343, Andres.

Koost jääb lahti nädalavahetustel,
kinnitas 5. oktoobri Meie Maa.
Restoran võttis üle veel kohviku
nurga Koek & Moes, mis on avatud
ka nädala sees.

Matsi Astale

Krakovjak ja padespaan
ÄTSE rinkis särtsu saad
kangastelgi isukalt
ühtevalu lõksutad
kergeis kätes autorool
ürütused kojo toob
juttu uhkest veeretad
kis kuulab kohe turtsatab
säirk ja siilik laskevalmis
jõvad sõnna kus oo taris
suu ää värvit, ise muikus
juubilar oo kangest ruttus

Irma

Piiri Taaskasutuskeskus on **alates**
15. novembrist avatud ainult
reedel ja laupäeval kl 10-17.

Jätuvad õpiõhtud.

Kolmas õpiõhtu: **10.11 kl 17.30**
Piiril, teemaks: Jõulukaardid.

Neljas õpiõhtu: **24.11 kl 17.30**
Piiril, teemaks: Jõulukaardid.

Viies õpiõhtu: **8.12 kl 17.30** Piiril
teemaks: "Jõulukuusk".

Kõik õpiõhtuteks vajaminevad
materjalid ja töövahendid saab
kohapealt. Osalustasu 5 eurot.

Olete kõik oodatud! Hea, kui oma
tulekust pisut ette teatate, siis saan
vastavalt osavõtjate arvule ette
valmistada suurema või väiksema
tööpinna.

Küsimustele saab vastused tel.
5348 9445 Mare

Kirikuteated

EELK Muhi kogudus

Jumalateenistused toimuvad
Liival pühapäeviti kell 10.

Koguduse hooldajaõpetaja
Hannes Nelis, tel 529 1881
hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani
Pühakuju kogudus

12. novembril kl 13.00 - Jumalik
liturgia.

Hellamaa Peetruse ja Pauluse
kogudus

19. novembril kl 10.00 - Jumalik
liturgia.

Teenib preester Toivo Treima, tel
5635 0051; toivo@eoc.ee

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

4. oktoobril 84-aastane **Ester Sepp**.
6. oktoobril 86-aastane **Laine Õunpuu**.
6. oktoobril 89-aastane **Aino Kesküla**.
20. oktoobril 85-aastane **Lembit Uibo**.
27. oktoobril 71-aastane **Milvi Heinla**.
29. oktoobril 87-aastane **Valda Lauge**.

Tunne kaasa omastele!

Jõulukuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Armilde Naaber	94 (17.12)	
Oskar Saarkoppel	90 (12.12)	
Silvi Grigorovitš	89 (2.12)	
Harald Väärtnõu	88 (28.12)	
Harald Kreen	85 (2.12)	
Juta Pajuniit	85 (16.12)	
Lennart Äkke	84 (8.12)	
Uno Saat	83 (10.12)	
Vilma Naaber	83 (11.12)	
Heljo Nõu	83 (14.12)	
Lydia Uibo	83 (31.12)	
Aili Nõu	81 (2.12)	
Hilju Saat	81 (3.12)	
Mihkel Kolk	81 (22.12)	
Arnold Piipuu	81 (26.12)	
Haljand Naaber	80 (27.12)	
Ado Toomsalu	70 (30.12)	
Anne Tarvis	60 (20.12)	

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku
anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte
algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Tants tammiavade ümber

Tammiavade pooldajad ja vastased
üksmeelt ei saavutanud, teatas 19.
oktoobri Meie Maa.

Seda ei tea keegi, mis situatsioon
oleks siis, kui seda tammi üldse
poleks või kui suured olid kalavarud
siis, kui tammi polnud, näiteks üle
saja aasta tagasi, kommenteeris
keskkonnakomisjoni esimees.
Mõlemad osapooled tunnistavad,
et Väikese väina olukord on hal-
venenud ja kinnikasvamine suure-
nenud.

Märka keskkonnahoidlikku põllumajandust

Eesti maaelu arengukava 2007-
2013 toetused on aidanud säilitada
ohustatud tõuge ja liike ning Natura
2000 alasid, samuti on nende toel
hooldatud poollooduslikke koos-
lusi. Kogumikku „Märka keskkon-
nahoidlikku põllumajandust!”
on koondatud 11 lugu Eesti maaelu
arengukava 2007-2013 raames
põllumajanduslike keskkonna-
tegevuste jaoks rahastust saanud
põllumajandusettevõtetest.
Trükise saab tasuta alla laadida
<https://goo.gl/A0EGcE>

Traditsiooniline nahatöö

19. - 20. november mentorkoolitus
„Traditsiooniline nahatöö” käsi-
tööselt ruumides Liival. Juhenda-
ja Kristina Rajando

Kursusel õpitud oskuste ja teabe
põhjal on võimalik iseseisvalt parki-
da väikloomade ja lambanahku.
Kõik jäärkotid pealekauba... Aja-
loolise koti mudeli õmblustöö
eeskujul on võimalik rikastada
senist kotikäsitlemist nii visuaalselt
kui praktiliselt.

Laupäev, 19.11:

12.00 kogunemine

12.15 - 13.15 kottide puhasta-
mine, pesemine

13.15 - 14.00 parkvedeliku
segamine ja kottide parkuma
panemine

14.30 - 16.00 loeng traditsioo-
nilisest nahatööst

16.00 - 17.00 filmid (Gotlandi
parkimine, Kihnu parkimine)

Pühapäev, 20.11:

9.00 - 10.00 kottide mudimine ja
rasvatamine

10.00 - 12.00 tööstusparknahast
ajaloolise eeskuju järgi kukru
valmistamine

12.30 - 13.30 kukru õmblemine.
Õpetused parkimise lõpetamiseks
kodus.

XIX Vereta jahti peeti 20.-22. mail Simisalus Põhja-Kõrvemaal. Vereta
jahti korraldavad RMK ja Overall Eesti AS. Fotonäitus on avatud **14.**
novembrini RMK Tallinna kontori aatriumis (Toompuiestee 24)
esmaspäevast reedeni kella 9-18. Näitus on külastajatele tasuta.

Detsembri Muhulase materjalid on teretulnud

5. detsembri hommikuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhi.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhi.ee
Trükinud Saaremaa Trükikoda 450 eks.
Hind **30** eurosent